СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 23. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 30-го січня 1939. — No. 23. Jersey City, N. J., Monday, January 30, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕМІЄРА ТРЕТЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛЬМИ: "ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ"

НЮ ЙОРК. — Минулої пятниці в нюйорськім кінотеатрі „Белмонт" виставлено третю з черги українську фільму, випродукувану в Америці, під назвою „Запорожець за Дунаєм". Цю фільму випродукувала „Авраменко Филм Компані Лимитед". Головні ролі в тій фільмі грають: Одарку — Марія Сокіл, Карася — Михайло Швець, Оксану — Галина Орленко, Андрія — А. Черкаський, султана — М. Карлаш, гетьмана — В. Сікевич, Селі Агу — В. Зеліцький, бандуриста — Д. Креона. Фільма ця побудована на тлі відомої української оперетки під тою самою назвою. Під мистецьким і технічним оглядом виконана вона дбайливо й притягнула чимало видців, які приняли фільму з великим одушевленням. Американські ґазети, серед них такі, як „Ню Йорк Таймс", принесли довші похвальні критики цеї фільми.

УРЯД У СПРАВІ ГРОШЕЙ НА БЕЗРОБІТТЯ ПРОГРАВ.

ВАШИНГТОН. — У голосуванні над внеском, чи привернути 150 міліонів долярів на безробіття, обтяті сенатом, а жадані урядом, уряд програв. 47 сенаторів, серед яких були републиканці і демократи, голосували, щоб не притернути, а 46 за те, щоби привернути. Лиш через один голос уряд програв. Це буде удар у престіж уряду, якого він не сподівався. Щодо практичних наслідків зменшення цеї суми, то сенат поручив „Доблю Пі Ей" відправляти не більше як 5%. Також сенат дав до зрозуміння, що коли забракне грошей для „Доблю Пі Ей", то можна буде їх домагатись від сенату пізніше. Це голосування мало радше престіжове значіння, ніж практичне.

УСУВАЮТЬ ПОЛІТИКУ З „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

НЮ ЙОРК.— Щоб доказати, що „Доблю Пі Ей" не займається політикою, головний директор Герісон звелів нюйорському директорові „Доблю Пі Ей", Сомервелові, відчислити всім робітникам, що демонстрували в користь президента Рузвелта й домагались від сенату задержання 150 міліонів долярів на безробіття, платню за той час, у якім вони демонстрували. Бо ця демонстрація, хоч і в користь уряду, то виконана виключно з власної волі поодиноких робітників і через те не може бути плачена урядом, говорив Герісон. Проте те зарядження, хоч у засаді похвальне, не матиме жадного практичного наслідку, бо ця демонстрація відбулася в суботу, а в суботу майже ніякі робітники на „Доблю Пі Ей" не працюють.

ҐУЛУ І САКОДУ ЛАВА ПРИСЯЖНИХ ЗАСУДИЛА НА СМЕРТЬ.

НЮ ЙОРК. — Лава присяжних видала однодушний присуд, що Дмитро Ґула і Джозеф Сакода, які схопили в 1937 році купця Фріда, застрілили його та спалили в печі „Української Галі", винуваті кари смерти. Лава присяглих не припоручила ніякої пощади. Суддя похвалив такий присуд і до трьох днів видасть свій власний.

ПЛЯНУЮТЬ БУДОВУ ДОМІВ НА ШИРОКУ СКАЛЮ.

НЮ ЙОРК. — У готелі Комодор відбулася конференція в справі загально-американських мешканевих справ. На тій конференції одобрено плян, щоб впродовж пятьох років по цілих Злучених Державах Америки побудувати нові, модерні доми, по знижених чиншових оплатах, для міліона родин. Президент Рузвелт вислав особистого листа до цеї конференції і похвалив її роботу. На ці будови має дати гроші федеральний уряд і місцеві власті.

ПРЕЗИДЕНТ ОДОБРИВ ПРОДАЖ ЛІТАКІВ ФРАНЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт заявив, що він сам одобрив продаж 600 наймодерніших військових літаків Франції. Військові власті спротивилися, що уряд позволив французьким знавцям, котрі пробувають тепер в Америці, вглянути в тайни американських бойових літаків.

КРИТИКУЄ УНІВЕРСИТЕТИ ЗА ФУТБОЛЕВІ ГРИ.

СИРАКЮЗ. — На річнім засіданні союзу стейтових каледжів голова того союзу, професор Роберт Оґден, сказав, що його непокоїть поганий вплив футболевих ігор на інтелектуальне виховання студентів по університетах.- „Ми всі знаємо дуже добре, що футболеві гри притягають до каледжів певних молодих людей, які зовсім не думали би про університет, колиб не гра в футбол". Та, записавшись до університету, ті студенти далі не учащають на науку, а вцілості присвячують час спортові, говорив він.

НА ТЛІ СТРАЙКУ.

Між юнією візників і юнією броварних робітників у Дітройті прийшло до поважного непорозуміння, котре грозило завішенням грузовикового перевозу в місті. Між обома сторонами прийшло до поважних бійок, у котрих були ранені 25 осіб. На світлині група броварних робітників здержує авто, що пробувало заїхати на подвіря бровару. Міський уряд умішався в справу, щоб не допустити до задержання довозу поживи до міста.

ВИСЕЛИЛИ БІЛОРУСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА.

З прикордонної смуги й з Вильна, що є в прикордонній смузі, виселили білоруського журналіста А. Климовича. Климович займав довший час визначне місце в білоруських орґанізація та видавництвах у Вильні.

КАРАЮТЬ ЗА ПАНАХИДУ.

150 зл. гривни з заміною на 5 днів арешту наложило бережанське старосто на о. В. Левицького, пароха Плаучі Великої, за відправу одної панахиди.

МАСОВІ ЖЕРТВИ ЛЯВІН В АЛЬПАХ.

Недалеко схову „Ерист Ріґоц" лявіна схопила 5 осіб, з яких дві вдалося врятувати. Три особи згинули. Недалеко Альпе Нова рятункові стежі витягнули з-під лявіни три особи. Число жертв і шкід, що їх заподіяли лявіни від Нового Року, зростає з дня на день.

ОБЛИВ ЖІНКУ НАФТОЮ І ПІДПАЛИВ ЇЇ СІРНИКОМ.

У Флінті, Мішіґен, якийсь Гвайт, літ 54, облив одіння своєї жінки нафтою і підпалив його сірником. Дуже поважно попечену жінку забрали до шпиталю, а Гвайт повандрував до вязниці. Коли одіння на жінці горіло, то Гвайт спокійно сидів на кріслі і приглядався до мук жінки.

НЕДОСТАЧА ФУТРОВИХ ЗВІРЯТ У САСКАЧЕВАНІ.

В дистрикті Монтреал Лейк, що лежить 87 миль на північ від Принс Алберт, дається відчувати недостаач футрових звірів. Багато індіянських ловців кажуть, що від початку ловецького сезону вони не заробили із зловлення футрових звірів більше як $20. Лосів і карібу є дуже небагато в тім ловецькім дистрикті, а щоб уполювати якусь дичину собі на поживу, треба йти яких 50 до 70 миль на північ і там заставляти лапки. Причиною недостачі звірини є тічні лісових вовків, що вганяють по цілій півночі і спричинюють величезні шкоди у звірині.

ВОВКИ В ТУРЧАНЩИНІ.

З приводу морозів і з браку поживи в лісах у Турчанщині вовки покинули ліси й появилися цілими стадами коло людських осель. Голод додав їм такої відваги, що, хоч були приявні пастухи, вовки кинулися коло громади Риків на стадо овець і загризли кілька овець.

КУРС ДЛЯ КОЛЬОНІСТІВ.

У Бродах відбувся курс для осадників. У ньому взяли участь 60 осадників, кільканацять жінок і молоді. Курс мав „перевишколити о с а д н и к і в про завдання й обоязки, що тяжать на них" — повідомляє польська преса.

ТЕРОРИСТИЧНІ БАНДИ И ЛЕТЮЧКИ.

Цими днями напала мадярська терористична банда коло Довгого біля Ужгороду нашу дружину Сторожі Оборони Держави, якої одного члена мадярські бандити тяжко поранили. Наша дружина дала цьому нападові гостру відсіч. З бандитів чотири впали. В звязку з цим новим нападом мадярських терористів командування СОД внесло мадярському командуванню протест. Мадяри відповіли, що їм про цей напад нічого невідомо, але певно, що перехід терористів на нашу територію уможливлює тільки мадярське військо. Водночас досі ще не виловлені бродіївсько-фенциківські бандити поширюють на нашій території летючки, але населення ніяк на них не реагує, хіба з огидою. Завдання нашої „Січи" й інших органів безпеченства виловити цих бандитів, які в день напевно видають себе „льояльними" русскими, а в ночі поширюють мадяронські летючки. — („Нова Свобода").

ХТО СИДИТЬ В УЖГОРОДСЬКІЙ ПОЛІЦІЙНІЙ ТЮРМІ.

Мадярська воячня зо справжньою азійською дурійкою мститься на дітях, жінках, батьках і матерях за „провину" інших. За звідомленнями з Ужгороду, мадярські вояки так побили Петра Бокшая, невтомного 76-літнього просвітянина, що він помер. Інші говорять, що не вмер, лише ще й досі сидить на поліції. В ужгородській поліційній тюрмі крім Петра Бокшая сидить ужгородський адвокат д-р Йосиф Сабов, якого арештували тільки тому, що його син зіставсь в чсл. армії. Між іншими сидить у цій тюрмі й секретар союзу кельнерів, відомий комуністичний провідник Армін Дезе.

ТАБОРИ ВИШКОЛУ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Полковник Рейнолдс з Торонта, президент Стоваришення Кенедіен Кор, висказав домагання, щоб у Канаді основано 10 таборів фахового вишколу для безробітних. У тих таборах 50,000 самітних безробітних одержалиб фаховий вишкіл під військовим наглядом.

ЗАМИКАЮТЬ ПРИВАТНУ ЛИТОВСЬКУ ШКОЛУ.

Кураторія виленської шкільної округи повідомила вселюдну приватну школу ім. д-ра Басановича при вул. Зиґмунтовській у Вильні, утримувану Литовським Т-вом Культури, що з днем 31-го серпня 1939-го р. скасують признані тій школі права.

ВОЛЮ ТРЕБА ВИБОРОТИ І БОРОНИТИ

ХУСТ. — На Святі Гуцульщини в Рахові яких 7,000 гуцулів і гуцулок присягали на вірність Україні. Гуцули і тим разом виявили своєю численною присутністю і своїм запалом свій патріотизм і свою велику національну свідомість. Те, що Гуцульщина боролася за українську соборність уже давно, вказує наглядно, якою дорогою є вона українському серцю. На тім зїзді секр. С. Клочурак сказав між іншим таке: „Ми тут вибороли собі державу маленьку, але нашу, чисто українську, та притім не забуваємо, що волю не досить вибороти, але її треба й боронити, бо ми знаємо, що наші сусіди дуже нами піклуються й хотілиб нам накинути чуже ярмо".

Які були досі уряди.

Далі говорив бесідник, що „наші уряди були дотепер не для народу, але для тепленьких добрих посад для чужинців". І тому старий режім держав також і Гуцульщину в темноті.

Жиди і „русскі".

Торкнувся бесідник і жидівської квестії та підкреслив, що жиди мусять собі усвідомити, що вони є тут на те, щоб „служити нашому народові, а не його використовувати". А „русским" пригадав, які то вони великі „словянофіли", що пішли служити ворогам словян, разом з чеськими шовіністами.

СПУСТИЛИ НІС.

ВАРШАВА. — Відїхав великий гість, німецький міністер заграничних справ, Рібентроп. Польська преса, виписавши багато слів про паради, тепер зачинає приходити до переконання, що властиво все стоїть на тім місці, де давно стояло. Ні Німеччина не втягнула Польщі до протикомуністичного бльоку, ні Польща нічого не знає, яке є властиво становище Німеччини у справі повстання Великої України.

ДАЛІ ВЕРТАЮТЬСЯ ДО СВОГО НАРОДУ.

ХУСТ. — „Нова Свобода" проголошує заяву д-ра Петра Ігната, якою він відрікається „від чужого русского напрямку" і заявляє, що „є сином великого українського народу, який сотки літ був поневолений ріжними узурпаторами, москалями у Великій Україні, поляками на західніх українських землях, а мадярами в Карпатській Україні". П. Ігнат запевняє, що ніколи не буде працювати на шкоду українського народу, як це робив на жаль, давніше. І закликає всіх заблуканих, щоб негайно так зробили, як він, і тим „бодай частинно направили старі гріхи".

СКАРБ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

ПРАГА. — Д-р О. Орлов пише в празькім щоденнику „Народні Політика" про нафту і мінеральні джерела Карпатської України, яких є біля 300. Та найбільше природне багатство Карпатської України, пише д-р Орлов, це її природня краса.

СКОРЕ ПОЛУЧЕННЯ З ПРАГОЮ.

ХУСТ. — Вже є скоре получення Карпатської України з Прагою. Уже курсує скорий поїзд Ясіня—Прага. Сталося це на основі порозуміння з Мадярщиною.

НЕБІЖЧИК З КОЛЯДОЮ.

ХУСТ. — Між тими, що прийшли відвідати прем'єра о. Волошина з колядою, був також о. Іван Бокшай, хустський декан, якого мадярське радіо, а також мадяронські ґазети в Америці проголосили похованим, як жертва „українського терору".

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ПРОТИДЕРЖАВНОЮ АКЦІЄЮ.

ХУСТ. — Єпископ Діонісій Нярадій видав душпастирське слово, звернене до духовенства, яким взиває духовентво, щоб „як найдальше держало себе від усякої протидержавної аґітації". Дораджує заняти супроти влади „позитивне становище", бо на таке вказують душпастирям церковне право й сам природній закон.

ГОСПОДАРКА ПОЛЬЩІ У ЦИФРАХ.

ВАРШАВА. — Польська Аґенція Телеґрафічна заповідає, що Польща мусить заключити зо Злученими Державами інший торговельний договір, бо інакше буде катастрофа. За останні 16 років Польща закупила в Америці товарів на суму 4 біліонів злотих, а вивезла за той час товарів до Америки на суму пів біліона злотих. В однім тільки 1928 році Польща закупила в Америці стільки товарів, що їх Америка закупила в Польщі впродовж цілих 16 років.

ХОЧУТЬ ВІДВЕРНУТИ КАТАСТРОФУ.

ЛОНДОН. — Найвпливовіші люди Анґлії, числом 18, оголосили маніфест, звернений до провідників Німеччини, яким звертають увагу на ту катастрофу, що її може принести війна і ворожнеча між державами. Ця катастрофа, це цілковите знищення людської цивілізації. Тому треба всім спільно працювати, щоб до неї не допустити.

НАМ, АМЕРИКАНСЬКИМ УКРАЇНЦЯМ, НЕ ВСЕ ТРАПЛЯЄТЬСЯ НАГОДА ВИСТУПАТИ ЯК АМЕРИКАНСЬКА ГРУПА. А СВІТОВА ВИСТАВА В НЮ ЙОРКУ В ЦЬОМУ РОЦІ ЦЕ БУДЕ ПРОБА НАШОЇ СПРАВНОСТИ І НАШОЇ КУЛЬТУРНОЇ СИЛИ В АМЕРИЦІ.

ОТЖЕ УКРАЇНЦІ ЦІЛОЇ АМЕРИКИ: ПІДГОТОВЛЯЙТЕСЯ ДО УЧАСТИ В УКРАЇНСЬКОМУ ДНІ, 18-ГО ЧЕРВНЯ 1939 Р. А ПРИСИЛАЙТЕ ДАРИ Й ЖЕРТВИ НА ВЗІРЦЕВЕ ВИВЕДЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОГРАМИ!

АДРЕСА ДЛЯ ПОСИЛОК:

NICHOLAS MURASZKO, Treasurer

UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASSOCIATION

P. O. Box 1014., Church Street Annex, New York, N. Y.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За зворотання редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МАЛОЛІТНІ ГЕРОЇ

Бувають у житті народу такі важкі моменти розпуки, що здається, що мусить заговорити каміння, бо ті, що повинніб заговорити, не знають, чи не мають відваги сказати потрібне слово. І вслід за ним повести відповідну акцію. У нашому випадку, коли згадуємо за **„Крути"** і день 29. січня 1918 року, не заговорило каміння. Замісць нього заговорили — українські діти.

Героїчна смерть біля 300 молоденьких учнів, що згинули під Крутами як оборонці проголошеної української державности і незалежности, є надзвичайно великою і трагічною подією. Обставини, серед яких це скоїлося, повні драматизму, коли йде про нашу молодь, що тоді пішла захищати українську волю перед ордами Москви. Але ті самі обставини є також виявом соромної нездарности тих, що були тоді у проводі. Бо певно й тоді не бракувало у Києві, чи деінде, отої хмари тих усіх „сотників" чи „полковників", які політикували, а яких треба було заставити піти боронити уряд і державу з тими молодими студентами, що погибли під Крутами. Бож тих молодих героїв залишили ганебно підчас бою ті „штабні сотники", що були з ними. Та це тільки один „інцидент" з цієї трагедії. А сама вона дуже складна. Колиб хотіти її розібрати як слід, то требаб вивести на яв усі ті наші великі недомагання, які завалили нашу державність. Бо тепер для нас найважніше те, щоб ми добре пізнали того ворога, що є в нашій середині. Бо чи могли в 1918 році так дуже рватись до бою ті, що були виховані на Винниченках, що то самі воювали з „українським мілітаризмом", якого — як вони голосили — „не було й не повинно бути". В таких обставинах нема дива, що в трагічному для нації моменті можна знайти ще тільки в невинних дітях чисте відчуття правдивого героїзму і правдивої любови до рідної землі та правдивої посвяти для неї.

Крути не минулись. Вони ще можуть вернутись. Та не сміють. Уже так багато пролито невинної молодої крови, що нація може вже прийти до опамятання. Бо й по Крутах наложило головою доволі молоді. Це жертви тих, що виявляли своїми революційними вчинками героїчний жест, щоби ним не дати нації зійти з бойового, революційного шляху: з активної боротьби з окупантами українських земель. Оті „жести" викликують „пацифікації" і „чистки націоналістичних українських елементів", що колись лякали нашу суспільність. Та сьогодні пацифікації й чистки є тільки природним доказом, що український визвольний рух є природній, що боротьба за українську державну незалежність перейшла від слів, заяв, рефератів, резолюцій і протестів — у фазу справжнього активізму. Малолітні герої зпід Крут дармо не згинули. Їх кров є в цьому активізмі.

Юрій Сербинюк (Чернівці).

ОБРАЗКИ З БУКОВИНИ

Писати про те, що було, а нема, шкода паперу. Жид за те, що було, цента не дає, а щож уже за те, що було, а нема?

І в нас на Буковині були дорібки. Пятьдесять літ наші діди й батьки гірко працювали, тяжко боролися, щоб своїм унукам і синам гарну спадщину лишити. Деж вона, та спадщина? — „Загарбали". Де школи? — „Загарбали". Де читальні, Січі? — „Загарбали". Де каси, кооперативи? „Загарбали". І отак одні „гарбали", а ми „грабали", чи „заграбували", доки нічого не осталось. А тепер ходимо по пожарищі, як ті сини з Франкової притчі, беремо себе за чуби та сваримося, де була „татова скриня", а де інше добро. І треба буде чекати на того „найменшого брата", що сказав: „Перестаньмо, браття, сваритися, краще починаймо будувати нову хату". І той малий брат уже нам показує, як треба робити.

Школа в кожній селянській хаті.

Мені доводилося бачити українські школи, що їх ніхто не може „загарбати", ні замкнути адміністраційним способом: **українська школа існує майже в кожній селянській хаті.** І вчать там, з чого хочете: з букварів, з газет, зо старих календарів, і то доброю порівняльною методою. Надибав я по селах шістьлітніх шкрабів, що пливко щебетали зо свого букваря, аж серце радувалося. Тільки підмоги трохи з боку „старшого брата", а справа пішлаб уперед. Стільки, що дяки наших дідів і прадідів з „псалтирі" навчили, можуть навчити своїх дітей і селяни, хоч така наука не може заступити рідної школи. Один учитель з гуцульського села оповідав мені таку подію: Тому кілька літ завели були за націонал-хліборобської влади кілька годин української мови тижнево. Учитель входить до 4-тої кляси і говорить дітям: „Діточки, прийшов дозвіл учити української мови. Але тому, що ви не вчилися ще української мови, будемо починати зпочатку. Справте собі букварі. А може хто з вас уже знає читати й писати, хай встане!" Підіймаються один по одним гуцулята і встали всі. „Хтож вас навчив?" — питає вчитель. Дядя, неня, брат, сестра і т. д. Такий народ відпорний на все. Він ніколи не пропаде!

Виринає тільки питання, чи ті інтеліґенти, що вийшли з села, підпомагають цю самооборонну акцію українського села? Скільки вони букварів, книжок, або хоч старих аґзет післали на село для наших твердинь — селянських шкіл?

„Незагарбаний" скарб.

Один скарб залишився нам з нашого національного надбання: **національна свідомість народньої маси і сильна воля жити своїм власним національним і культурним життям.**

Цього скарбу не вдалося нікому „загарбати". Бо він із тих, що „його ні вода не бере, ні вогонь не палить". Цей національний скарб залишився нам і об нього, як об скалу, розбилися всі денаціоналізаційні заходи наших господарів, впали у воду всі теорії „політиків та істориків", що з певністю рахували на денаціоналізацію українського бездержавного народу, чи властиво „ре-румунізацію румунів, що забули свою мову".

„Бездержавний нарід?"

За це образливе слово готов кожний „правовірний" буковинський комуніст на кулаки з вами стати. А „Советська Украіна"? Невже нема кому заступитися за нами?

Про дві інтервенції ми самі знаємо. У році 1933-тім інтервеніював „гражданін" Літвінов у румунського міністра закордонних справ, щоб заборонив українцям віче-протест проти виголоджування населення в „Советській Україні", а також молебень за жертви голоду.

Перша інтервенція мала успіх. Не було молебня, не було віча-протесту! А нас окричали „німецькими запроданцями, іредентистами!"

Друга інтервенція була рік чи два роки пізніше: той сам „громадянин" Літвінов звернувся з пропозицією до румунської влади **нищити** національно й **фізично** українців. Чи румунська влада дала на себе вплинути, не знаємо. Але знаємо, що є кому за нами вступитися. Румунська влада почула аж значно пізніше наслідки цих інтервенцій: при виборах у році 1937-мім 50 процентів українців голосували на кандидатів „народнього фронту", що по вічах під проводом румунської демократії отверто кричали: „Хай живе Советська Росія, хай живе Сталін!" Вони проповідували навіть румунсько-українське братерство у більш-менш такий спосіб: „Наш прапор є жовто-блакитний і румуни мають на своїм прапорі жовто-блакитний колір, ну, а **червоний** колір румунського стягу це колір, що нас усіх єднає!" (так!).

Мудрий поляк по школі, каже приповідка, а в нас до тої мудрости ще не дійшли: що кожний гнет українства, це вода на млин комуністів, це робота на більшу хвалу Москви.

Лік на рани: Високий Комісар для національних меншин.

Новий режім у Румунії пішов крок уперед і дав на рани національних меншин певний лік: Високого Комісаря! Одна тільки хиба, що той комісар, хоч і високий, не зробив іще **ані кроку** до вирішення меншинних справ, не в останній мірі й української меншини.

Була у Високого Комісаря й українська делеґація. Була в нижчих, чому не піти й до високого! І меморандум дала, добре зложений та умотивований меморандум. Високий Комісар признав, що нам кривда діється, але казав мати терпець. І наша делеґація мала і має терпець. **Дві години** делеґація, хоч уже й у віці, стояла у Високого, бо не просив сідати. Одне лекше, що і сам комісар стояв. Обіцяв розглянути меморандум і навіть провірити на місці. Але справа йде пиняво. Високий Комісар скрізь натрапляє на перепони, де тільки не повернеться в українській справі. Скрізь зле записані!

Найнебезпечніша меншина!

Пан Високий Комісар має рацію. І нам траплялося це нераз за нашого начальства. Зайдеш чи в міністерство, чи в який уряд, скрізь вам тикають: „Панове, що у вас там дієтся? Таж по селах іде отверта іредентистична пропаганда"!

І нераз ми жадали доказів. Витягали нам мапки й ми читали звіти, мало не з кожного села. І нераз доводилося сміятися з усіх тих доказів і плакати.

Співає хто українську пісню — **іредентист!**

Читає українську книжку — **іредентист!**

Має погруддя Шевченка в хаті — **іредентист!**

Має Вїзд Б. Хмельницького — **іредентист!**

Грають артисти-аматори в національних строях на сцені — **це українське військо-козаки!** Зелено-жовтий (навіть не блакитно-жовтий) поясок, або стрічка — іредентист; церковний хор, футбольні дружини — **все це іредентисти.** А крім того скільки видумок і наклепів, так і з янгола можна чорта зробити. Може хто з шановних читачів і сміється, та всім тим, що на них доноси робляться, не до сміху!

І нераз чоловік себе питає: „Невже не знайдеться в Румунії державний муж (може ним бути і Високий Комісар), щоби прочитав усі ті нісенітниці про іредентизм та сказав скласти їх на костир, щоб колись з такої **„іреденти"** коні не сміялись?!

Таж кожний тямущий чоловік розуміє, що серед даних обставин вся та „іредента" та всяка інша політика — політичний нонсенс, доки вона звернена проти Советської Росії.

Українська меншина „нельояльна". Чим же вона має проявити овою льояльність? Я від кількох років не знаю ніякої чолобитні, щоб у її перших рядах не було української делеґації від усіх українських товариств; від „найстарших" до наймолодших. Мені здається, що ніодна держава на світі не має льояльнішої і більш невибагливої меншини, як українська в Румунії.

Румунська національна трагедія!

Не можна знайти відповіднішого виразу для боротьби, що її держава мусіла звести з „Залізною Ґвардією". Державна рація вимагала припинити цей рух, хоч упали й найкращі, може і не з найгірших! З огляду на заграничне становище мусіла державна влада поступити безпардонно.

Українська меншина стояла оподалік цієї боротьби, розуміючи державні розпорядки.

Спроба вмішати українців у змови й атентати „Залізної Ґвардії" не вдалася. Молодики з українськими іменами, це сини саме тих українських перекиньчиків, що давно здеклярували себе румунами! Деякі вже й імена позмінювали!

Фронт Національного Відродження.

У Румунії повстала єдина румунська політична партія: **Фронт Національного Відродження.** Навипередки вступають сюди всі знатніші політичні мужі, хіба крім таких старих партійних провідників, як Братяни, Манів Міґалаке, тощо. Питання, як поставило себе це нове політичне тіло до національних меншин?

Міністер Калінеску запевнив уже німецьку меншість, що членів національних меншин не будуть силувати вступати до НФВ.

І ми, українці, думаємо, що нова політична організація, що хоче відродження Румунії, не вступить у сліди збанкротованих старих партій і приступить негайно до вирішення національних меншин, у тім числі й української меншини. Всякі загаювання і продовжування дотеперішньої політики, це робота на млин комуністичної Росії, що через своїх агентів знов починає закидати свої сіті між українським народом у Румунії.

* * *

Знаю одного журналіста-ветерана, що як деякі влазливі читачі припруть його до стіни, чому він того й того не написав, збуває їх у той спосіб: „Читайте між рядками"! („Діло").

Заздрість.

Жінка: „Петре, що то значить той чорний волос на твоїм фраку?

Муж: „Він значить, моя кохана, те, що ти не чистила ще мого фрака від тієї пори, як ти ще не була білявкою.

—o—

Одинока памятка.

Берлінський банкир Карло Фірстенберґ, що помер тому кілька літ, був дуже жартівливий. Раз прийшла якась комітетова пані до Фірдстенберґа і просила, щоб дав якийсь даток на добродійну ціль. Банкир відповів:

—На жаль, грошей не можу вам дати, бо це одинока памятка по мому покійному батькові.

—o—

Кого дорожче коштувало.

Моя жінка коштувала мене ціле майно.

— А мене мій розум...

— Ех, ти все мав щастя!

„ВІЗІРЛІНІЯ"

(Це оповідання взяте з „Селянського Календаря" на 1939 р.)

Проміння весняного сонця гралося на стрілецьких шапках, зайчиком стрибало на круглий щит стрільниці, то цікаво заглядало в мосяжну накривку люльки десятника Семена, що сидів на пеньку й суворо поглядав на свою „мужву". А мужвою були самі молоденькі хлопці, які щойно дістали кріси в руки й розсипані в траві намагалися поцілити в білу дошку з чорними кругами. Стрільці повні бойового запалу й завзяття, хмурили свої молоденькі брови, затискали уста й, приплющуючи одно око — до речі не завсіди те, що треба — стріляли, аж гуло. А круглий щит і далі білів у соняшному промінні і ніяка темна плямка не видніла на ньому.

Десятник Семен Коник супив свої густі брови, з пересердя тягнув люльку, що аж тріщало в ній, і здорово лаявся. Час був гарячий, на фронті треба було все свіжих людей, а тут з тими рекрутами стільки мороки. — Ні то кріса добре не держить, ні ціляти не вміє. Міряє десь Пану Богові в вікна й лише марнує кулі. І серце Семена, що належав до „старої войни", бо бував на італійському бронті, обурювалося на таку стрілянину. — Ех, якби таке побачив капраль Єдлічек! — міркував Семен. — Дав би він їм „шпрайсу"!

Десятник сховав люльку до кишені, грізно настовбурчив вуса й загудів таким голосом, що стрільці аж дрогнули з несподіванки.

— Мой, хлопе, один з другим, а ти як стріляєш? То ти думаєш, що з карабіна так легко стріляти? Та то треба ґвера добре взяти в жменю, як дівку в танци, а фест притиснувши до плеча, прицілитися та ще дивитися, чи „візірлінія" в порядку, а тоді тягнути за цинґель.

— А ти собі, один з другим, гадаєш, що стріляти то так: заложив маґазинок, зарепетував, потягнув за цинґель і... фертиґ. Нє, братку, то не так легко! — крутив головою Семен.

— А візірлінія де?

Стрільці мовчки переглядалися між собою і ломили собі голову, думаючи, де справді може бути та якась візірлінія і до чого вона служить. Аж молоденький, як дитина, стрільчик Петро відважившись і запитав:

— Пане десятнику, а що це таке візірлінія?

Насуплені брови Семена аж сховалися під мазепинку з великого здивування.

— То ти, небоже, не знаєш, що то візірлінія, а хочеш стріляти? І то має бути войско? Ех, як би побачив вас капраль Єдлічек, дав би він вам, що вам аж в ухах стріляло би! — сердився десятник. Та згодом побачив Семен, що гнів нічого не поможе, коли хлопці нічого не знають.

— Вважай, хлопче! — Семен положився біля Петра й взяв кріса з його рук. Інші стрільці й собі поприсувалися ближче і як вужі понатягали шиї, щоби почути тайну доброго стрілу.

— Отже, небоже, візірлінія — то є така лінія, якої не видно, але вона є — почав пояснювати десятник Семен. — То є така подумана лінія, що йде від мушки аж до того от вирізу — й Семен чорним нігтем тицьнув у виріз на дулі кріса. — Зрозумів? Подумана лінія, якої властиво нема, але яка є і тягнеться від вирізу до мушки, то є візірлінія! — як вивчену лекцію вибубнив десятник.

— Як ту лінію, якої нема, ти собі, один з другим, у своїй лепеті продовжиш і на тім продовженні знайдеться голова, чи яка інша часть тіла ворога, тоді бий у дим! Він уже твій! — Ну, що, ясно вже всім? — допитувався Семен.

Десятник відтягнув курок, зложився і пробив білий кружок у самій середині. Не даром Семен уходив у свойому реґіменті за н а й к р а щ о г о стрільця!

— О, так треба ціляти! А так потрафите лише тоді, як будете вважати на візірлінію.

— Бачиш її, Петре? — і десятник звернувся до стрільчика.

— Голошу слухняно, пане сотнику, що не бачу, бо її нема — відповів засоромлений Петро.

— Ах ти, рекрутське вухо, та як не бачив? — дивувався Семен.

— Тої лінії властиво нема, але вона є! — сопів з пересердя десятник. — Є, кажу тобі! — Дивіться, хлопці, добре!

Зняковілі стрільці дивилися на свої кріси й пильно шукали тої нещасної лінії.

Десятник Семен довго сопів, курив люльку й морщив лоба, міркуючи, як би то пояснити хлопцям, що то є візірлінія, якої в дійсності нема, але яка є.

Після якогось часу лице десятника прояснілo й він аж крякнув з вдоволення. Знайшов раду.

— Слухай, Петре, добре! Я тобі поясню цю лінію так на простий розум, бо бачу, що ти ще добре не второпав. Тебе дивує, що може бути лінія, якої нема. Отже так, хлопче! Бачиш ти його? — і Семен показав на комаря, що присмоктався до мозолистої руки десятника. — Що то є?

— Та то комар! — відповів стрілець. — А зад він має, га? — допитувався Семен. Петро підсміхнувся. — Та має! — Ну, а ти видиш його? — цікавився десятник. — Та де виджу! — спаленів як рожа стрільчик.

— Але кажеш, що він є! — триюмфував Семен. — Так і з тою візірлінією. Вона є, хоч її направду нема й ти її не видиш.

— А тепер хлопці, як уже ви переконалися, що та візірлінія є, приціль! — і десятник насупив густі брови. — Стріляй, Петре!

Петро натиснув язичок і куля пробила кружок.

— А бачиш, що то значить, як у тебе є добра візірлінія, хоч ти її не видиш! — тішився десятник.

Семен наново набив люльку й сів у траві. Був вдоволений, що хлопці так скоро зрозуміли, що то є візірлінія, і тому хотів їх трошки потішити.

— То, бачите, хлопці, стріляти не така легка справа. Але, хто має охоту й бере собі до голови, то раз два навчиться. Я і сам, пригадую собі, довший час не міг навчитися. Але, як треба, то мус!

Десятник пустив клуб диму й посміхнувся під вусом. Стрільці присунулися ближче, цікаві оповідання. Бо вони знали, що десятник Коник радо оповідав про свої пережнвання.

— Наш реґімент був на італійському фронті в Альпах. — почав Семен.

— Запхали нас до „декунку" в скалах і ми сидимо. Італіян бє і бє, як нанявся. А нам що? Сидимо в скалах і безпечно! Лише, як треба було перейти до сусідніх схоронищ, то не можна було зівати. Як котрий з нас вихилить було голову, а тут тобі як горохом посипле. Десь у скалі засів як той щезник італіян і бє. Що ми намучилися, щоби його прогнати, та не могли.

Бувало капраль Єдлічек до мене: — Подь сем — каже — Конік, та може ти встреліш?

Так насміхався з мене, бо знав, що з мене кепський скрілець!

Стрільці не хотіли вірити. Вониж самі бачили, що їх десятник неабиякий стрілець. Навіть сам пан сотник говорив, що десятник Коник — перший стрілець у сотні.

А десятник забалакався:

— Бідували ми в тих скалах. А найгірше було з іжею. Треба було сходити по менаж на долину, а італіян пронюхав, куди ми ходимо, тай давай туди бити.

Одного разу пішов і я. Щасливо дістався на долину, вифасував менажу і вертаюся. Та біда не спить. Несу я шальки ї іжею як який скарб, а тут чую, що мені розлюзнився овивач.

Поставив я шальки на якийсь камінь, а сам зігнувся. А тут як зареве, як торохне то я аж носом запоров. Підвівся, дивлюся, а з моїх шальок з менажею ані сліду! Добре ірод вицілив! — Стрільці засміялися, а Петро, якому було ще стидно за комаря, шепнув сусідові:

— Той видів добре візірлінію! Десятник потягнув з люльки й продовжував:

— Лютий вернувся я до схованки, але про свою пригоду нікому не повідаю. А все думаю собі, як би то віддячитися тим макаронам?

А тут треба йти на варту. Ляг я за каменем і вартую. Дивлюся, а зза тої скали, де стояла „їх" машинка, хтось висунувся. Приложив я ґвера до плеча та все думаю: ґрунт візірлінія! Як бахну, а він лише беркиць по скалі. Тут вибігли до мене камрати. А італіян давай ратувати свого. Чисто повилазили зза скали. Ми як почали стріляти, то геть їх перебили. Від тоді ми мали вже спокій з їх машинкою.

— І від того часу я вже відмінився. Якого ворога візьму на мушку, то вже мій! — і десятник Семен гордовито підкрутив вуса.

— Так мене навчив той, що збив мої шальки з менажею!

— Десь у нього візірлінія була груба, що так добре бачив! — лукаво посміхаючись, сказав Петро.

• З ДНЯ •

ДУХ КРУТ.

Кості трьох соток молоденьких хлопців, що полягли в обороні доброго імени українського народу під Крутами 21 літ тому, перетлівають. Та не перетліває слава по них, а змагається з кожним роком. І коли спомин про них кожному з нас сьогодня стискає жалем серце, то, з другого боку, крізь наші здушені сльози хочеться кожному з нас крикнути: „Ми горді на нашу націю, що видала з себе таких героїв!"

ЙШЛИ НАОСЛІП.

Тих триста юнаків, що вибралися проти многотисячної московської орди, не думали багато, чи їх труд і посвята врятують молоду українську державу. Можливо, що вони самі знали, що їх шляхотний спротив не загородить шляху московській навалі. Проте вони радо, навіть з усміхом пішли проти цеї навали, бо тоді вже не йшло про цілість української держави, а таки про її добре імя, про її честь. Не лицювало тій молодій державі віддавати свою столицю без спротиву. Спротив мусів бути. І для цього спротиву дух нації вислав триста шляхотних жертв, які без хитро-мудрих мірковань, без нарікань, зложили своє юнацьке життя на жертівнику народу.

НИНІШНІ ЗАГРОЗИ.

І нині, коли над цілим світом зависла грізна хмара, коли навіть з уст найміролюбніших державних мужів виходять осторогі, що вибух неминучий, ми повинні плекати цього духа, що провадив наших юнаків під Крути. Бо воєнні часи вимагають від громадян цілком відмінних цінностей, ніж мирні часи. В часі миру кожний громадянин є „добрим громадянином", коли придержується законів, не ламає їх; коли чесно працює, продукує, та в той спосіб збільшує своє власне майно і майно загально національне. В часі миру зусилля здобути власне, особисте щастя не противиться загально народнім інтересам.

ЖЕРТВЕННІСТЬ У ВІЙНІ І МИРІ.

В часі війни справа мається цілком інакше. Кожна одиниця мусить забути про своє щастя. А головним кличем і духовою засадою є жертвенність. Кожний мусить жертвувати: один труд, інший майно, ще інший життя, ще інший усе нараз. Ніхто тоді не сміє думати про свої особисті багатства, про свої особисті вигоди. Бо цілість нації загрожена. А коли та цілість пропаде, то з нею пропаде щастя і добробут окремих одиниць.

Ці грізні, невідомі події, які мають незабаром сповнитися, кличуть до нас уже тепер, щоб ми готовились до посвяти. А та посвята буде для нас легша, коли ми в думках своїх нагадаємо собі, скільки інші посвячували! Скільки посвячували ті молоденькі герої зпід Крут, які йшли проти многотисячних московських орд з маленькою надією на перемогу.

НЕ НАРІКАЙМО НА НАШІ ЖЕРТВИ.

Своєю геройчною посвятою ці герої створили для нас чудову легенду, дали нам взірець, скільки можна жертвувати; а попри те навіяли нас гордощами на свою націю. Уявивши собі в наших думках цілий образ молодих юнаків, що зриваються зо шкільних лавок, хапають за кріс і серед зимової люти йдуть назустріч ворожим полчищам; а потім у копавшись, краще гинуть, ніж мають перед ворогом відступити, — наші власні, в порівнянні марні, жертви не будуть видаватись такими дошкульними, як це дехто собі уявляє. Говорив раз китайський мудрець: „Я так довго нарікав на брак черевиків, аж доки не побачив чоловіка, що не має ніг". Вслід за тою мудрістю ми можемо сказати: „Ми так довго будемо нарікати на наші малі грошеві жертви, доки не нагадаємо собі тих велитенських жертв, які поносять наші герої на рідних землях".

ЖЕРТВЕННІСТЬ ІНШИХ.

Нині до жертв готові всі народи. Серед них є такі, які мають свою державу й стоять добре матеріяльно. Проте кожний їх громадянин зокрема готов покинути свої домашні вигоди й кинутися на перший зов до боротьби з ворогами, що хотілиб йому його державність й особисте майно відібрати.

Коли ці державні і матеріяльно засоблені громадяни готові покласти для нації найвищі жертви, то що тоді говорити про нас! Ми придавлені, збезчещені, окрадені. Кидаючись у боротьбу й віддаючи своє життя, не палати й вигоди ми залишаємо за собою, тільки нужду, кайдани, неславу. Тому дух жертвенности повинен тимбільше проникати наші серця; а нагорода за наші посвяти вже недалека. Вона прийде як „сума наших змагань, наших сил".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

До Товариства Бизнесменів.

В 1927 р. основано в Ню Йорку Союз Українських Бизнесменів, який 1932 р. переорганізовано і названо Союзом Українських Бизнесменів і Професіоналістів. У касі цього товариства, що тепер не проявляє активности, знаходиться певна сума грошей. Думаю, що булоб добре, щоби предсідник скликав тепер наради, на яких вирішеноб, що з тими гришми зробити. Від себе пропоную, щоб їх жертвувати на допомогу Карпатській Україні.

А. Пасічник.

ПІТСБУРГ, ПА.

Вислали телеграми в обороні Карпатської України.

Центральний Комітет Злучених Українських Товариств у Пітсбургу вислав 22. січня б. р. телеграми до премієрів Франції, Англії, Німеччини й Італії, домагаючись їх інтервенції в справі неправного назначення чеського генерала Прхалі міністром Карпатської України. Окрему телеграму вислано до премієра о. А. Волошина. Телеграми підписали: М. Майнош, Марія Малевич, Онуфрій Микитюк.

Телеграми були ось-такого змісту:

His Excellency Chancellor Hitler
Berlin, Germany

Your Excellency:

Appointment of General Prchala as Minister of Interior of Carpatho-Ukraine, by the Central Government, is a direct violation of the New Federal Constitution and endangers the peace of the land. We appeal to you as signator of Munich pact to intervene and protect the right of selfdetermination of Ukrainians. We in America will support our brothers in Carpatho-Ukraine in their struggle against the return of Czech tyranny.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Телеграми в обороні прав Карпатської України.

В неділю, 22. січня б. р., найбільше місцеве українське товариство, Товариство Українсько - Американських Громадян", вислухавши про потребу висилки протесту до інтересованих держав в Европі, однодушно ухвалило вислати протестаційні телеграми до Німеччини, Англії й Італії такого змісту:

Central Government in Praha apointed General Prchala Interior Minister of Carpatho-Ukraine without consulting the Government of Carpatho-Ukraine thereby violating the sovereign right of Carpato-Ukrainians to govern themselves. We Ukrainian Americans of Philadelphia assembled at the yearly meeting of Ukrainian American Association of Philadelphia today appeal to you as signator of Munich Pact to intervene and protect the Ukrainians against the return of Czech tyranny. We Beseech you to support the government of Carpatho-Ukraine headed by our respected Premier Voloshin in the aspiration of Carpatho-Ukrainians to be the rulers of their fatherland.

Ukrainian American Citizens Ass'n of Philadelphia.

До Чехословаччини вислано телеграму отсього змісту:

President Emil Hacha
Praha, Czecho-Slovakia.

The action of your Government in appointing General Prchala Interior Minister of Carpatho-Ukraine without consulting the Government of Carpatho-Ukraine offends the national honor of all Ukrainians in Philadelphia and vicinity and we Ukrainians assembled at the yearly Meeting of the Ukrainian American Citizens Association in Philadelphia today vigorously protest your action and demand that you respect the sovereign right of Carpatho-Ukrainians by removing General Prchala and consult the Government of Carpatho-Ukraine as to who should be appointed Interior Minister of Carpatho-Ukraine.

Ukrainian American Citizens Ass'n of Philadelphia.

До премієра Карпатської України, Волошина, вислано вислів довіря ось-такого змісту:

Premier Voloshin
Chust, Carpatho-Ukraine.

Wyslowlujemo powne doviria Uriadovi Karpatskoi Ukrainy u Washij akcji proty imenovannia Generala Prchaly i stajemo vsi jak odyn v oboroni suverennych prav Karpatskoji Ukrainy navit do pownoho zryvu zo zradlyvoju Prahoju. My svojeju krovju budemo boronyty derzavnosti Karpatskoji Ukrainy. Slava Vam, Batku Voloshyn! Slava Ukraini!

Ukrainian American Citizens Ass'n of Philadelphia.

На покриття коштів телеграм на поклик д-ра Павла Дубаса присутні члени Тов. У. А. Громадян зложили $42; до цього додано $11, які зложили присутні гості підчас хрестин Михася Грищишина. З каси ОДВУ, відділ 12, додано $2. Надання каблеграм коштувало $55. Наданням каблеграм занявся п. Евген Ситкевич, касієр відділу ОДВУ, що працює в телеграфічнім офісі.

Збірка на висилку телеграм і однодушне наставлення української громади у Філядельфії різко відзначає чутке наставлення українців до подій у нашій малій батьківщині, Карпатській Україні.

Телеграми підписали: І. Пеленський, М. Рибак, І. Борисевич, Т. Свистун, д-р П. Дубас і Т. Хемій.

Теодор Свистун.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ДЖАНСТАВН, ПА.

Зачинаймо в згоді новий рік.

Під кінець року по всіх наших відділах У. Н. Союзу відбувалися річні збори, на яких відділові урядники складали звіти та на яких вибирано нових урядників. У багатьох випадках вибирано знов тих урядників, що урядували попереднього року.

Коли є згода у відділі, то гаразд. Але нераз трапляється таке, що член не любить якогось урядника, а урядник члена. Вони мають якісь свої особисті порахунки й обкидають себе взаємно болотом. У цей спосіб вони шкодять відділові і всьому загалові. Трапляється також і таке, що урядник мститься на членові та старається його за найменшу провину суспендувати. Такий суспендований член часто раз навсе пропадає для організації і для суспільности. Буває і таке, що урядник має своїх улюблених членів, приятелів, чи кревняків і їм робить великі уступки, так, що через те терпить відділова каса.

Ці недомагання треба з новим роком усувати. Зачинаймо в згоді і добрій волі цей рік, а на тім добре вийдемо ми самі, як також наша організація, У. Н. Союз. Бо коли інші особи побачать, що в нас згода, єдність і любов, то вони також будуть приступати до нашої організації.

Теодор Волощук,
Канама, Па.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩО НАМ РОБИТИ, ЩОБ НЕ ЗАГИНУТИ.

Ми всі, що відломані від материнського пня, і наші молоді покоління, уроджені в прибраній батьківщині, не повинні переривати духової злуки з батьківщиною і нашою народньою культурою. Українська традиція і культура є такі великі, як великий є 45-міліоновий нарід. Наша культура від століть була і є зближена більше до західньо-европейської, котру наші предки ще в середніх віках обороняли від навали азійців, зливаючи потом і кровю свої степи-лани широкополі. Наш нарід видав великих людей, як: І. Котляревський, Т. Шевченко, М. Шашкевич, І. Франко, М. Грушевський і багато інших, про котрих ми повинні знати. Пізнавши і зрозумівши їх навчання, ми повинні до цеї мети змагати і запізнавати чужих з нашими бажаннями. Живучи нині в чужім окруженні, ми помалу приноровлюємося до даних обставин. Однак рівночасно не забуваймо, що нас вяже духова злука з батьківщиною.

Тепер більше як передтим мусимо напружити свої сили й уми й обєднано боротися. Головним чинником нашого обєднання покищо є матерня мова. „Як ту мову мож забути, котрою учила нас всіх ненька говорити, ненька наша мила?" Матерня мова це неоцінений скарб.

Не тільки в рідній Україні, але і на засланні чи вигнанні між чужими не забуваймо рідної мови. Плекаючи її, виучуючись писати і говорити нею, ми будемо оборонятися від винародовлення. „І чужого научаймось, свого не цураймось". Рідна матерня мова вяже нас разом, а також і дітей наших з нами обєднує. Найбільше вважати мусять на це батьки вдома, а далі українські рідні школи, українські церкви. Правдива українська організація, а вкінці кожний свідомий українець, чи українка в нинішніх переломових часах мусить берегти себе і інших слабших духом перед винародовленням. Найважнішою школою рідного слова є дім, в котрім живемо. Помічним є читання українських книжок, котрі аж просяться в складах книжок, а також свої добре редаговані українські часописи та журнали.

Не менше важним до удержання народнього духа поза мовою і читанням є продовжування народних традицій, як святкування рідних свят: Різдва Христового, Великодня і інших. Ми повинні традиції і культурно їх святкувати. Наші українські звичаї гарні, релігійно-моральні, як Свят-Вечір, колядки, дарунки, богослуження; в часі Великодня „свячене", гагілки, а від воскресного богослуження, здається, у цілому світі нема нічого кращого. В той спосіб ми лучимося зо своїми рідними і тимсамим самі кріпшаємо.

Заховати наші традиції, це не значить, щоби ми відривалися зовсім від культури краю, в котрім тепер живемо. Навпаки, ми повинні наші гарні звичаї вкладати до спільної творчости краю цеї великої цивілізації, а рівночасно перебирати добрі звичаї і збагачувати свою народню культуру.

Не вийде нам на добро, коли ми перемішаємося зовсім чужою мовою і чужими звичаями, а своє понехаємо. Коли так поступимо, то загинемо, принесемо неславу свій родині, своєму народові і самим собі. Зрозуміймо це і памятаймо, що українська культура і традиції це скарби душі великого народу. І ми, як члени того народу, повинні ними дорожити. Тим ми виробимо собі пошану між чужими.

В. Ч., Амстердам, Н. Й.

ЛИСТ З РІДНОГО КРАЮ.

До українця у Йонгставн, О., прислав його рідний брат листа, з якого важніші місця звучать:

„Найперше дякую Тобі за твій допис про українську маніфестацію. Дуже то цінне для нас, що ви там прямуєте до спільної української мети. Цей Твій допис пішов між людей, що й відшукати годі, а я сам, читаючи, плакав з радости.

„Питаєш: „Як тут задивляємось?" Після воскресення Карпатської України пробудився тут сильний відродженицький національний дух. Українці не хочуть уже ворогам служити, а хочуть жити як правний господар у своїй вільній батьківщині.

„Зо сльозами радости читали ми маніфест премієра о. д-ра Волошина до закарпатських братів українців. А москвофіли сприяють мадярам! Колиб вони були бачили, скільки мадяри перевішали підгірських селян у 1915 р. в підозрінні, що були москвофілами, в Яблонові, Уторопах, Мишині, Печеніжині, Стопчакові. Скільки то невинних, простих хлопів висіло на вербах, брамах, на власних подвірях. Вішали їх сотками. Ані було відпроситись, ані відмолитись. Вистарчило, як тільки мадярам зле на російськім фронті пішло, або як жид показав на хлопа пальцем: „москвофіл". Ого! Не минув його шнурок! Цеж був воєнний стан. Я сам на власні очі бачив кількох таких невинних селян, повішених 1915 р. в Коломиї на ринку мадярами. А вони нині хочуть мадярів! Та це не смутить добре свідомих братів українців на Закарпатті. Вони, чуємо, беруться там добре з засуканими рукавами до праці. Багато українських хлопців втекли туди. Навіть з К. два молоді леґіні давно вже там.

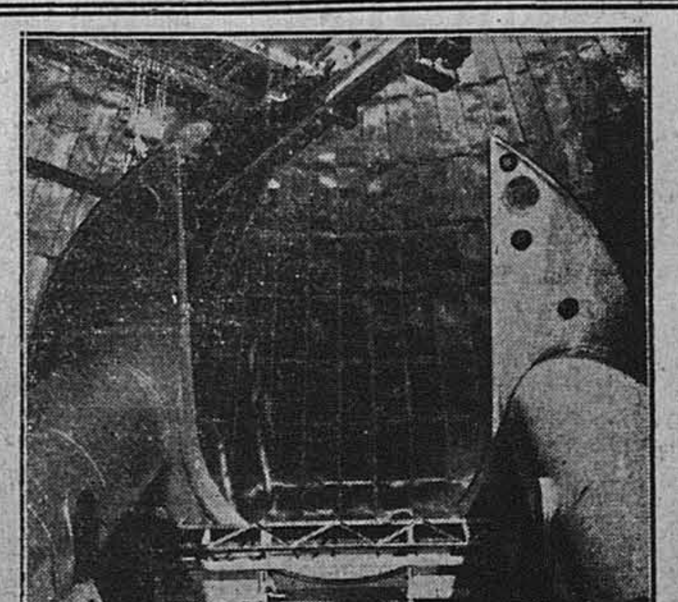
„Ви там знаєте про пацифікацію. У нас, в К., на щастя і не було, але в околичних селах були. Страх пакости накоїли! Польські воєводи накликують українців до співпраці. Гарна співпраця, коли сільська українська дитина мусить відповідати вчителеві по польськи. Всі книжки польські, викладова мова польська. Це смутне! Або ось нехай послужить оцей документ, що залучаю, про недозволення набути українцеві навіть за гроші своєї рідної землі. (Документ з печатками є в руках редакції).

„Я вже відай писав тобі, що я плянував продати своє майно з К. і підсунутись ближче під місто. Скільки труду тай грошей коштувало, та де там! „Ані пяди землі українцям", все для їх кольоністів. Подумай: Сини такого Б. (памятаєш в К.) дістали щось по 25 морґів. Я робив старання тільки на три. А селяни прагнули хоч по морґові, тай ані пяди ніхто з українців не дістав. Дістав хіба той, хто змінив обряд та записався до їх „шляхти загродовей". Сестра Я. дістала такий самий документ. Вона вже кілька літ купила майно в мазура і побудувала там хатину, тай робила старання, щоб дістати контракт. Та де там! Приходиться записуватись на старість у поляки. Це страшне! Я їй зробив і вислав просьбу до Варшави, та знаю згори, що нічого з того не вийде. А її син сидів недавно три доби арешту за те, що носив на блюзці „тризуб" (відзнаку)".

„ХАЙ ІНШІ ВЕДУТЬ ВІЙНУ".

Говорили колись про рід австрійських монархів, що назбирували все більше й більше території відповідними подружжями: „Хай інші ведуть війни, а ти, щаслива Австріє, дружися". Це мабуть можна сказати про російську аристократію. На світлині російський князь Олексій Оболенський з Ню Йорку зо своєю молодою жінкою приїжджає на „медові місяці" до Вірджінії.

МІСЦЕ НА ДЗЕРКАЛО.

Це вид великого телескопу в астрономічній обсерваторії в Паломарі, Каліфорнія. Телескоп має ще дістати дзеркало, котре має 200 цалів у промірі, а котре тепер викінчують у Технологічнім Інституті Каліфорнії. Місце, де його мається вложити, вже готове.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ОБЄДНАННЯ, 24. ГРУДНЯ 1938.

(3)

С. Шумейко говорить, що колиб ми здержали висилки до краю, то тим ми далиб доказ, що забуваємо на факт, що не тут в Америці, але там у краю рішається доля нашого народу. Піддає думку, щоб У. Н. Союз здержав видавання дрібних допомог, а за ті гроші видав якусь поважнішу книжку.

С. Демидчук є за наложення національного податку. Каже, що потрібно економічного референта, який займавсяб такими фінансовими справами та знав, як придбати фонди. Згадує про конґрес „малоросів у Пітсбурґу" та завважує, що добре булоб, якби хтось із нас там був.

І. Клок піддає думку, щоб членів усіх національних орґанізацій оподаткувати по $1 на рік.

Марія Малевич є за те, що треба присвятити один місяць на збірки на одну ціль, наприклад на історію України, другий місяць на іншу ціль, і т. д. Збірками повинна занятись головно молодь.

Е. Ляхович піддає думку наперед передискутувати і зафіксувати політичні напрямні, а опісля говорити про фінансові справи.

Д-р Мишуга відповідає, що політичні напрямні будуть зафіксовані при резолюціях.

В. Душник говорить, що коли серед американців є таке фальшиве поняття, що наш визвольний рух це „гітлерівська інтриґа", то вина тут також певної частини нашої молоді, головно тої, що є під впливом „Народної Волі", бо сама „Народна Воля" і вихована нею молодь не лише що не заперечують цього, але приписують багатьом українським національним ґрупам „гітлерівську аґентуру".

Д-р Мишуга підносить, що колиб ми спинили жертви на ті цілі, на які нині люди складають датки, то люди не дадуть на ніякі цілі. Також не треба дуже журитись назвою „фашистів", бо несовісні люди, щоб ми як відгороджувались від фашизму, всеодно нас такими назвуть. Це їх ціль так робити. Також нагадує, що Обєднання вже нераз зверталось до молоді, щоб займалася збірками на ті цілі, які безпосередньо потрібні для молоді, але це не дало великих успіхів.

Р. Слободян говорить, що коли зактуалізувати якусь справу, то люди таки дадуть гроші. Ось справа Карпатської України, чи справа висилки туди одежі: люди масово відгукнулись.

М. Пізнак зазначує, що хоч дискусія довга, то проте добре над тими справами дискутувати, бо вони вияснюють чимало речей.

Ю. Павчак говорить, що наш загал настільки патріотичний, що дасть гроші, коли побачить, що якась ціль добра і потрібна. Не радить звертатись по поміч до радикальних ґруп, головно „Народної Волі", бо вона все лише шкідливо критикує.

Марія Кусий каже, що молодь хотілаб узяти активну участь в українській громадянській роботі, але вона хоче мати виразний плян. Питається за звітом комітету молоді при Обєднанні.

М. Близнак каже, що треба при помочі ґазет і листів пропаґувати дану справу, а суспільність гроші дасть. Про точні засоби цеї кампанії повинна подумати президія.

І. Клок поставив внесок, щоби бажання, висказані приявними, поручити екзекутиві як директиви в її дальшій роботі. Внесок прийнято.

Наступив звіт молодечого відділу при Обєднанні, який зложила панна Олімпія Гамкало. Звіт друкований у ч. 2 (з 1939 р.) „Юкрейніен Віклі".

Розпочалась дискусія над тим звітом, у якій С. Шумейко зазначив, що подібну програму праці, яку назначила референтка панна Гамкало, назначив зїзд молоді Ліґи Молоді П. А. в Нюарку 1938.

М. Пізнак говорить, що молодь хотіла мати ясно накреслений плян праці, щоб опісля виробити собі погляд, до чого вона має прямувати.

Марія Герман говорить, що плян праці молодечого комітету відноситься до будучої роботи, а не до того, що вже зроблено.

Д-р Мишуга радить відпоручникам молоді почати конкретну роботу та занятись пропаґуванням певних ідей серед нашої суспільности.

Марія Лехицька запитує, чому відріжняти діяльність молодечого комітету Обєднання від діяльности інших молодечих орґанізацій, наприклад Студентського Товариства в Ню Йорку. Вониж, як наприклад справа студентського фонду, мають подібні програми праці і їх уже віддавна переводять.

О. Гамкало відповідає, що накреслена програма може мати недомагання, але це тільки спроба здибати один шлях. Коли інші молодечі орґанізації мають подібні програми, то це тим краще і воно означає спільність думок серед молоді. Реферат принято.

Степан Шумейко виголосив реферат: „Що уявляє наша молодь в Америці". (Реферат був переданий у ч. 2. „Юкрейніен Віклі" з 1939 р.)

В дискусії А. Яремко запитує, як можна виховати провідника.

Шумейко відповідає, що це скомплікована справа. Треба самому практикувати і вчитись.

Марія Герман говорить, що часто американці влаштовують лекції на ту тему.

Г. Герман твердить, що життя, яке вчить терпеливости і витревалости, є найкращим учителем провідників.

М. Пізнак говорить, що є ріжні роди провідників. Є такі, що ведуть маси, є такі, що ведуть перед у науці, мистецтві і т. п. Інші роди вимагають інших прикмет характеру. Одні потребують гарту і невражливости, для інших вражливість є передумовою їх провідних здібностей.

Марія Герман є тої думки, що в нас трапляється, що „провідників" штучно висувається вперед. Не їх особисті здібності рішають.

С. Шумейко підносить, що таке твердження і таке переконання не може відноситись до кандидатів на провідників.

Марія Герман завважує, що часто старші не люблять, коли молодші „забагато" говорять, або коли мають відмінну думку.

Д-р Мишуга говорить, що треба вимагати від тих, котрі забирають голос, щоб говорили до речі і розумно. Далі, провідник повинен мати якийсь ідеал і вірити в нього твердо.

Г. Герман говорить, що між старшими і молодшими фактично нема ріжниці. І одні і другі мають ті самі хиби і добрі сторони. Нині молодь між собою конкурує, а не зо старшими, тому нема що на старших нарікати.

(Далі буде).

Дня 22. січня 1939. року помер в Елизабеті, Н. Дж., по тяжкій недузі довголітній член Тов. Запорозька Січ, від. 234. У. Н. Союзу в Елизабеті, Н. Дж.,

ВАЛЕРІЙ ВИСОЦЬКИЙ.

Покійний прожив 65 літ. Вступив до Товариства і до У. Н. Союзу в 1910. році.

Похорон відбувся в четвер, 26. січня, з дому жалоби, 220 Каспіян Стріт в Елизабеті.

Земля Йому пером!

Стефан Могила, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВЕРТАЄТЬСЯ ДО РОБОТИ.

Вилєм С. Булит, американський амбасадор у Франції, вертається до Парижа зо Злучених Держав, де він пробував коло три місяці, даючи урядові довірочні звіти й поради про европейську ситуацію. Коли репортери питалися його, як скоро вибухне війна в Европі, він заявив: „Я попробую бути дипльоматом і не скажу нічого".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

На Рідну Школу.

На піддержку У. Н. Дому в нашій місцевій громаді що року ходять колядувати колядники. Так було і цього року. Скінчивши коляду, колядники вдались до нашого відомого українського бизнесмена на спеціяльно приготовану вечерю. При вечері самі колядники зложили від себе $5.50 на Рідну Школу. Гроші вислано через Обєднання. Жертвували: М. Кульчицький $1; по 50 ц.: І. Була, І. Ґрамоцький, Г. Лесів, В. Ґреськів, І. Андибур, І. Гатлан, С. Стецик, Ю. Микулик, Й. Ґреськів.

Й. Ґреськів.

ШАРОН, ПА.

Коляда на Рідний Край.

Цього року ходили в нашій громаді колядники з колядою на народні цілі. Колядували: Ф. Ясновський, І. Лисогір, Д. Кучмак. Заколядували $22.75, а по відтягненні розходу $1.15 вислано через Обєднання $21.60 на такі народні цілі: $10 на Карпатську Україну, $5 на інвалідів, 6.60 на Рідну Школу. Зложили: Д. Телявський $2; В. Щерба $1.50; по $1: О. Загоройко, В. Кульчицький, Ф. Лазорчак, І. Лисогір, Д. Кучмак, Ф. Ясновський, Г. Ваславська, Р. Богдан, Ю. Степанчак, В. Волошин, М. Оранчак; по 50 ц.: В. Тимочко, П. Вгадю, Г. Пастернак, П. Ворога, І. Волось, І. Цибак, М. Попов, І. Возняк, М. Стапінський, П. Сич, І. Дудик, В. Глубіш, П. Сучик, В. Кішель; по 25 ц.: І. Фелкан, П. Свала, І. Цап, П. Ярема, В. Головенко.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

Гром. Андрій Смит переслав через Обєднання від української парохії в Елизабеті $25.33 на Рідну Школу. Ці гроші зібрано в часі Різдва в місцевій церкві при виході.

ПАЛМЕРТОН, ПА.

Коляда на Рідну Школу.

Під опікою Миколи Грещишина ходили цього року діти української школи в Палмертоні колядувати на Рідну Школу в краю. Заколядували $11.55, з чого на дітей пішло $2.80, а решту, $8.75, вислано через Обєднання на призначену ціль. Колядували такі діти: А. Коцан, А. Ситник, С. Бета, І. Ситник, Б. Нич, І. Батовський, М. Дячишин, В. Коцан. Зложили по $1: Г. Климишин, С. Новацький, С. Дмитрик, І. Вятер, о. М. Скородинський; по 50 ц.: Н. Грещишин, В. Дутко, Д. Демчик, М. Кохан, Г. Третяк, П. Гусак, Н. Дячишин; по 25 ц.: Я. Марунчин, Н. Веліско, А. Пастух, М. Крайовський, І. Сидорак, Ю. Савко, І. Березяк, Данько, І. Іваницін, А. Френк; В. Борута 30 ц.

РОСФОРД, О.

На Інвалідів.

О. О. Крохмальний переслав через Обєднання $50 на інвалідів. Ті гроші прийшли з Листовадового Свята, що відбулося в місцевій церкві й У. Н. Домі. Також переслав $5 на покриття коштів висилки убрання в Карпатську Україну, чим зайнявся Український Червоний Хрест ОДВУ. Речі для Закарпаття вислано до УЧХ.

НАНТІКОК, ПА.

На Карпатську Україну.

На Новий Рік відбулася в гром. Максима Савчука забава в честь усіх Василів, що належать до нашої місцевої укр. гр.-кат. громади. На тій забаві зібрано на Карпатську Україну $12.30, які переслано через Обєднання. Збіркою занялися Василь Кобилянський і Анна Савчук.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На Світову Виставу.

На Світову Виставу в Ню Йорку зложили в нашій місцевості: Тов. Зап. Січ, від. 155 У. Н. Союзу, $10; по $5: Бр. Церковне Усп. Пресв. Богородиці, Жіноча Громада, Сестр. Неп. Зач., Егзелери Дем. Клюбу, С. Ґураль, Й. Ломінський, С. Каня; о. Іван Шуховський $3; по $2: Л. Циктор, О. Білецький, П. Гаврилів, Т. Гавриш, С. Грабар, П. Князь, Г. Сова; по $1: П. Щуцький, М. Качмар, П. Маско, А. Дякун, К. Білінський, М. Баралецький, Й. Піх, І. Ваверчак, В. Гричанин, М. Кобрин, І. Хемій, М. Пачковський, В. Янош, М. Чумер, В. Хомин, П. Періх, Н. Олійник, А. Стройвус, І. Бойко, Й. Чумер, С. Савка, А. Сидор, С. Гонимар, П. Прус, А. Яричевський, В. Дригинич, Д. Ґураль, Гелена Циктор, П. Лайкош, П. Макар, Д. Вовк, Н. Стрілка, І. Процанин, Г. Терефенко, М. Вітів, Г. Мисак, А. Возьний, В. Стецько, І. Сетник, В. Бернацький, І. Ворона, Анна Дзубата, І. Колярський, В. Космина (мол.), Т. Пізнак, Марія Ходань, Павлина Романець, П. Ялечко, К. Будняк, Н. Колодій; Н. Романець 75 ц.; по 50 ц.: Марія Ґашко, В. Цап, С. Стечишин, М. Пасгушак, М. Борсук, П. Стопень, Т. Пашуля, п. Строган, Анна Паньків, Варвара Барила, П. Ощуст, К. Гіжий, Г. Лайкош, П. Лишик, А. Мізерний, Н. Ридош, В. Попаца, А. Панько, І. Басараб, Т. Маско, І. Ґелета, П. Романко, І. Петрінка, М. Павук, С. Кордіяка, А. Макар, А. Василик, П. Будняк, Г. Терефенко, Т. Кіржецька, М. Романко, В. Кіржецький, Й. Шпак, Марія Андрусечко, І. Ґурняк, М. Бобко, А. Падляк, С. Максимович, М. Швайлик, А. Космина, І. Тимків, І. Ґадик, Анна Семків, В. Ґадомський; Марія Ватраль 30 ц.; по 25 ц.: М. Коваль, Т. Гладун, Т. Воробель, О. Крицький, І. Сопун, П. Скочипець, І. Білінський, Й. Стецько. Разом $137.05.

Комітет збірки на Світову Виставу: бл. п. Іван Ваверчак, предс.; Гарасим Мисак, кас.; П. Щуцький, писар. Колектори: Василь Дригинич, Анд. Яричевський, Мих. Чумер, Мих. Вітів, Ів. Ворона. Гроші вислано до комітету Світової Вистави на руки касієра п. М. Мурашка.

П. Щуцький.

ФІНІКСВИЛ, ПА.

На Рідну Школу.

Гром. Дмитро Ґрабовський переслав через Обєднання на Рідну Школу $7.50, які він зібрав у часі коляди. Зложили по $1: о. Г. Кульчицький, Д. Ґрабовський, І. Завада, Н. Ступницький, М. Чайка, М. Кориляк; по 50 ц.: Т. Кіляк, Г. Білюх; по 25 ц.: Т. Воробець, пані Романська.

ОЛІЕН, Н. Й.

На Рідну Школу.

На вістку, що поляки заборонили коляду на Рідну Школу, наша громада, хоч мала, станула в ряди, щоб дати поміч старому краєві тримати прапор Рідної Школи високо і не понизити його перед ворогом. Жертви зложили: Запорозька Січ, від. 363 У. Н. С., $5; І. Базів $2; по $1: І. Скробач, С. Васьків, І Адамів; по 50 ц.: Д. Мішанець, І. Скробач, О. Іванців, Д. Базів, М. Луцишин; по 25 ц.: К. Вітрук, Г. П. Разом $13.12, які вислано через Обєднання на призначену ціль.

Г. Підскальний.

ЖЕРТВИ ЛЕТНИЧОГО ВИПАДКУ.

По затопленні в океані великанського літака „Кавалір" пропали 3 особи, між ними: Рорберт Спенс (наліво), один з обслуги літака, та Доналд Милер (направо), голова департаментової крамниці в Линколні, в стейті Небраска. Пані Милер, що теж була на літаку, врятувалась; вона каже, що бачила, як її чоловік не міг уже довше держатися рятункової трави, зробленої розбитками з поясів безпечества, і пропав у воді.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (21)

По короткій надумі очі в Тарзана заблисли. Він запитав Грегорія: „Чи ви пригадуєте собі бодай дещо з мапи до Атару, якої домагались від вас схоплювачі? Грегорі потакнув: „Дещо пригадую, але мало. Я знаю, що те загадкове місто лежить на схід від Бонґи". „Дуже добре", відповів урадувано Тарзан. „Чи це щось помагає?" — знов запитав Грегорі.

„Так, навіть дуже. Ми удамося звідсіля просто до Атару. Остаточна ціль Тома не є Бонґа. Він удався пароходом до Бонґи на те, щоб звідтам попрямувати до Атару. Це є його остаточна ціль. Колиж ми не їдемо пароходом, а мусимо пробиватись пішки, то пощо нам іти до Бонґи? Ми викинемо шмат дороги, прямуючи просто до забороненого міста".

Скріплене новою надією, все товариство почало пробиватись нетрами до наміченої цілі. Вечером того дня Тарзан стояв на стійці біля вогню, відганяючи диких звірів від сплячого товариства. Він був найменше утомлений з усіх, а крім того хотів бути на самоті, бо мав неодну річ передумати. Вранці він побудив усіх.

А коли всі покріпились поживою, рушили знов у дорогу. Та чим далі вони запускались в нетри, тим обережніший був Тарзан. Він велів усьому товариству держатися разом. „А ви, капітане, і ви, Грегорі, тримайте на поготівлі свої стрільби. Бо ми зближаємося до леговищ львів. А також у тих околицях бушують людоїди", перестеріґав він.

ШУКАЮТЬ ОСІБ

ПОШУКУЮ краяна Д. Р. Cornel Sawickyj, котрий тому 10 років мав свій офіс на 6. вулиці у Ню Йорку, а потім переніс свій офіс до Бруклина. Хто знає його адресу, або він самий, прошу подати його адресу, бо я маю до нього дуже важну справу.

МИХАЙЛО ПУШКАР
632½ Bryan St., Allentown, Pa.